

tionis in tota Ecclesia receptæ. 4. Exstant in Scripturis testimonia eorum omnium, quæ ad naturam Dei pertinent, vel unionem naturarum in Christo indicandam: et possimus nos circa ea dogmata plane et plene instrui ex Scripturis, si eas recte intelligamus. 5. Nullum est vitium, ad quod frenandam non inventur in Scripturis aliquod remedium. 6. Quæ habentur in Symbolo Apostolico et Decalogo, aperte posita sunt in Scriptura. 7. Professio viduitatis, quale bonum sit, exposuit satis Apostolus. 8. Clarissima Scripturarum testimonia, sine dubio anteponenda sunt omnibus conciliorum testimoniis. Ex his octo efficiat Bellarmi, novem argumenta format Amesius plane homine Puritano digna. Ex prima, inquit, et secunda confessione sic argumentamur. Si illa omnia, quæ Apostoli palam omnibus praedicaverunt, sunt scripta, tunc sermones Apostoli, de quibus loquitor II Thess. ii. v. 15. sunt scripti: fuerunt enim toti Ecclesie predicatori, sicut Epistola fuit ad omnes scripta. Nequiter igitur facit Bellarmi, cum illam voculam toties urgat ad traditiones non scriptas urgendas. Resp.: Negatur assumptum. Unde enim Amesius probabit, istos sermones omnes omnino quos Thessalonicensis predicavit, fuisse omnibus aliis etiam predicatoris et scriptoris, directe scilicet et primaria intentione? Certe nemo sane mentis dixerit, eas reprehensiones quas in Corinthios, Galatas, et Thessalonicenses vibravit, fuisse scriptas aut predicatoris omnibus, etiam modestissimis et obsequientissimis Philippensis. Non ergo nequiter Bellarmi facit, sed calvinisticus Amesius sycophantatur. 2. Arguit: « Si omnia omnibus necessaria, vel utilia sunt scripta, tunc tota Dei voluntas ad salutem hominum revelata, est scripta. Est enim tota omnibus utilis, quia facit ad omnium salutem ». Iterum falsum assumit, et supponit fraudulenter a Bellarmino dictum, omnia omnibus utilia esse ab Apostolis scripta. Tantum ut simplieriter scitu explicite necessarii aperire loquitor Bellarmi, cui annon nequiter affingitur contrarium ab Amesio? 3. Arguit: « Si illa quæ sunt omnibus utilia, sunt scripta (quod iterum falsum supponit a Bellarmino dictum), tum illa etiam quæ Episcopis et Presbyteris sunt necessaria ». Responsio est eadem, quia flagitium argumenti idem.

Ex 2. et 3. sic arguit: « Si traditiones non sint de rebus generaliter necessariis aut uti-

libus, neque de questionibus obscurissimis, tum certe nullæ sunt. Nulla enim excoigitari potest ratio, quare et res illæ, quæ sunt omnibus vel necessariae vel utilis, et questiones obscurissimæ scripto ab Apostolis consignarentur, et aliae nescio quales omittentur? nisi forsitan cum blasphemis dicent, Scripturam temere fuisse exarata, et non summa Dei prævidentia ». Amesius iterum ludit ludum suum sophisticum, aquivocando, in necessariis, jam supra evolutis; et falso supponendo de utilibus generaliter, de quibus nihil hic pronunciat Bellarmi. Certe ea que ad sacrificium, et sacramentorum administrationem, ad Ecclesie gubernationem, ad haeresum confutationem pertinent, non sunt omnibus generaliter scitu utilia, nedum necessaria ad salutem, rudibus scilicet et incapacibus peritiae non simplieriter necessariae; quæ oralis traditione sine scripto propagari ad posteros quid vetat? nulla ergo penitus connexio est illius hypothetica Amesiana.

Ex 4. sic arguit: « Si omnia quæ ad naturam Dei pertinent, in Scripturis continetur, tum falso ante cap. 8. pro fundamento Traditionum posuit, quedam esse mysteria, quæ digniora sint, quam ut in Scripturis explicitur: non sunt enim majora mysteria, quam de natura Dei et unione naturalium in Christo ». Respondeo, Bellarmi, cap. 8. loquitor cum SS. Dionysio, Basil., Chrysostom., Origen, Gregor. etc. de mysteriis sacrificii et sacramentorum, quæ a ministri Ecclesie solent peragi, et ab illis antiquissimi et Sanctissimi Patribus putabatur non esse prostituenda catechumenis (ne dum infidelibus) aut rudibus. Mysterium Trinitatis et Incarnationis huc non pertinet, nec valet argumentum ab illis agibilibus mysteriis ad dogmata speculabilis omnibus creditu necessaria ad salutem ac proinde a Christo mandatum, ut de iis « edoceantur omnes gentes ». Iterum hinc patet, quam longe aliter sapient Calvinistæ, quam illi antiquissimi Ecclesiarum Pastores et Doctores.

Ex 5. sic arguit: « Si in Scripturis describantur remedia adversus omnia vita, tum etiam media ibi habentur ad omnes virtutes comparandas. Nihil igitur deest, quod spectet vel ad fidem vel ad mores. Ista enim omnia ad alterutrum horum debent referri ». Respondeo: Nec hypothetici illius assumpti necessaria est connexio; nec Bellarmi

lamminus dixit de omnibus vitiorum remediis in Scriptura existantibus. Illatum vero nihil nobis adversatur. Libenter enim fatemur, ea quæ sunt omnibus simpliciter ad fidem et bonos mores scitu necessaria, contineri in Scriptura. Sed quam multa sunt praeter haec, quæ non omnibus et singulis, sed quibusdam tantum ob certum munus sunt necessaria, nec tamen in Scripturis necessario consignari debent?

Ex 6. sic arguit: « Si omnia quæ sunt in Symbolo et Decalogo, aperte posita sunt in Scriptura, tum ibi habemus perfectam regulam fidei et morum ». Respondeo: de confusa et sufficiente pro quibuscumque rudibus, concedo: de distincta notitia pro omnibus, nego et perngeo. Hoc argumentum si valeret, facile totam Scripturam ut plane superfluum negligere licet, cum perfectam fidem et morum regulam haberent omnes idiotæ in Symbolo et Decalogo, si Amesius ereditus. Ad quid etiam opus erit Ecclesie ministris, cum Symbolum et Decalogrammum facili discant pueri a parentibus et didascalis?

Ex 7. sic arguit: « Si talis minuta, qualis est professio viduitatis, in Scripturis explicantur, nihil certe necessarium omittitur ». Huic asserto nihil de est nisi veritas et probatio. In Epistolis scribentibus Apostoli de iis, de quibus ipsis offerebatur scribendi occasio vel necessitas.

Ex 8. demum sic arguit: « Si testimonia Scriptura sine dubio sunt anteponenda testimoniam conciliorum, tum falsum est, quod Bellarmi ante posuit. Verbum Ecclesiae esse semper Verbum Dei. Nam omne verbum Dei est unius et ejusdem auctoritatis. Neque certe habent concilia talem directionem Spiritus in decernendo, qualem Prophetæ et Apostoli habuerunt in scribendo. Tum etiam certior est fides, quæ nititur claris Scriptura testimonio, quam quæ nititur auctoritate conciliorum. Resp. neg. sequelam assumpti. Etsi enim verbum Dei sit unius ejusdemque veritatis infallibilis, et auctoritatis irrefragabilis, sive immediate, sive per legatum aut interpretem loquatur: nemo tamen negaverit, si (per impossibile) discrepare posset verbum interpretis a verbo, quod Deus ipse per se proferre dignatus est, anteponendum hoc sine dubio illi. Ex hypothesi impossibili male infertur consequens absolutum. Simile est dictum Bellarmi, illi Apostolico Galat. i. vers. 8: *Licet nos aut Angelus de celo evangelizet vobis præ-*

terquam quod evangelizavimus vobis, anathema sit. Subdole etiam Amesius truncavit dictum Bellarmi, qui non simpliciter dixit: Verbum ecclesie esset verbum Dei, sed addidit: « aliquo modo », hoc est: est Verbum interpræti explicans infallibiter verbum a Deo dictum.

Ad CAPUT XII.

Argumenta haeticorum contra traditio-nes, a ratione petitæ, sunt:

I.—« Impossible videtur, potuisse tamdiu conservari puras traditiones non scriptas, proper hominum oblivionem, imperitiam, negligientiam et perversitatem. » Respondeo: quod Calvinistis videtur impossible, facillimum est Deo, cujus præcipe Providentia sit, ut nec irepat in omnes S. Scripturae codices error fidei moribus noxiis, nec inter traditiones ecclesiasticas genuinas miscant adulterinae. Huc quippe spectant amplissima illæ Christi pollicitationes: *Ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi: Qui vos audit me audit: Qui Ecclesiam non audiuit, etc.* ». Qui traditiones sine ullis Scripturis per bis mille annos ante Moysen conservavit in Ecclesia, et per illas Ecclesiam, quidam etiam nunc in Nov. Testam. una cum Scripturis conservavit traditiones? Iterum mere principii petitiones sunt, quas ostendit Amesius, quæ pari quidem facilitate, certior autem veritate negantur, quam ab illo asseverantur, et pleraque etiam supra rejecta sunt. Sane ex omnibus ejus Replícis, quæ ad decem excurrunt, nec unicum quidem argumentum posset extundi quod aliquam probabilitatem præ se ferat. Qualis enim queso est hæc colligendi ratio cum e. g. ait: « Si Dei voluntas fuisset, ut doctrinæ istæ non scriptæ aegre sancte conservarentur, ac illæ quæ sunt in Scripturis, a SS. prœcul dubio Apostolis curasset illas conscribi, et non reliquisset eas ab hominibus mendacibus pro suo arbitrio scribendas ». Enimvero quis hic non sciscitur: An Amesius consiliarius Dei fuerit? Unde illa impossibilitas, quam ipse tam asseveranter fingit? Quid coegerit Deum, ut « prœcul dubio » per Apostolos curasset illas traditiones conscribi et non ab hominibus mendacibus, si omnino decrevisset primum sine scripto tradi posteris per Apostolos? Que vel umbra repugnat, cur Deus non ita potuisse decernere? Au si tam certum periculum /ut

VINDICÆ

somniat Amesius) imminet traditionibus non scriptis per homines mendaces, qui illas post Apostolorum tempora in scriptum redigerunt, cur non simile periculum immineat omnibus codicibus sacris, cum præter unum autographum Apostolicum interim reliqua omnia exemplaria descripta fuerint ab hominibus (ut ipse ait) mendacibus? Hocne est enervare Bellarminum? aut potius gnavorum ineptire? Sane nec tantillum laetit Amesius omnibus suis *cavillis*, quatuor illas causas adjuvantes traditionum conservandum, quæ sunt, 1. libri Ecclesiastici, in quibus traditiones scriptas reperiuntur. 2. Usus earum continuus. 3. Monumenta externa, ut templa, etc. 4. Hæreses, quæ excitarunt doctos ad investigandas traditiones antiquas, et easdem aliae commandandas.

II. — Amesius: « Litteræ diuinæ scriptæ sunt, ut habeamus regulam et normam perfectam fidei et morum ». Ergo nullo sunt traditiones non scriptæ. Respondeo: Idem ac si dicerem: Symbolum Apostolorum et Decalogus data sunt, ut habeamus regulam perfectam fidei et morum; ergo Scriptura Novi Test. non est Verbum Dei, aut saltem superflua est. Iffatio perquam inepta! Sed nec antecedens verum est, si intelligatur de regula adæquata, et usqueaque perfecta, sine ullius alterius accessu. Scripta enim littera sine accessu genuini sensu (de quo sine traditione Ecclesiastica plerunque non constat, ut opime notavit Vincent. Lin.) non est plus quam corpus absque anima. Sed replicat: « Finis legis est, ut sit regula ». Esto. « Scripturam autem esse legem pontifici concedunt pro aliqua ejus parte et partiæ, concedo; totam, et totalem, nego. Post hac in vanum multiplicat pétitionis principii et æquivocationes. Non enim opus est « fingere rationem », quæ se ultra ingredit, « cur quadam doctrine necessariae habeant regulam scriptam, et alia æquæ necessaria non habeant? » Siquidem ratio a priori de singulis inter se collatis est purum Dei arbitrium, qui noluit in Scriptura exprimi dogmata de infantibus baptizandis, hæreticis non rebaptizandis, Virginitatem Deiparae perpetuam etc., voluit vero exprimi alia etiam minoria momenta. Quodsi Amesius loquatur de iis solis, quæ omnibus sunt scitu necessaria ad salutem, facile damus, extare regulam tam scriptam quam non scriptam, eamque utrinque adæquatam et sufficientem. At quid hoc ad rem? 2. Qui « perfecte fa-

ceret voluntatem Dei Scripturis revelatam », sequeretur etiam traditiones, quas Scriptura commendat; immo ne credere quidem (de lege ordinaria) poterit sicut oportet, nisi per traditionem necessariam fuerit adjutus, ut credat has Scripturas esse Verbum Dei. Nec sequitur quod ait Amesius. 3. « Si Scriptura sit partialis regula, tum tenentur homines supra id quod scriptum est sapere, id est, supra legem et Evangelium ». Non, inquam, sequitur: Sienim sapient secundum legem et Evangelium, obedient his præcipientibus: Audiri Ecclesiam, tenere traditiones etc.

III. — Amesius: « Si recipienda sint dogmata non scripta, dabitus occasio multis fingendi et introducendi in Ecclesiam multa falsa sub nomine traditionis ». Respondeo: Hoc argumentum æque, immo molto fortius, valet etiam contra Scripturam, non tam, quod olim fuerint multi falsi libri ornati titulo librorum canonorum, quam quod innumeri hæretici verbis SS. Scripturarum sua venena involvere haec tenet studierint. Quod ergo de « paucis Symboli verbis » pronunciavit S. August. de fide et Symbol. cap. 1: « Plerisque hæreticos venena sua occultare conatos esse; quibus restituti et resistiti divina misericordia per spirituales viros etc. ». Idem de omni verbo tradito sentire par est. At replicat Amesius. 4. « Experiencia ipsa docet, inter Judeos varias traditiones falsas introductas fuisse, nullam tamen Scripturam falsam fuisse in Canone admissem. » Respondeo, sicut publica doctrina Judeorum nullam falsam Scripturam, ita et nullam traditionem falsam ut canonicanam recepit: nam superstitiones ille Phariseorum, quas Christus merito reprehendit, non tradebantur ex Cathedra, sed a privatis Doctoribus. Ridiculum vero est quod subjungit 2. : « Neque postea in Ecclesia Christiana fuisse ullus apocryphus liber pro S. Scriptura admisus nisi traditionum auctoritas viam illi fecisset ». Ridiculum, inquam, est hoc: quia absque traditione Ecclesiastica nullus plane liber canonicus potest ad posteritatem propagari; ut supra probatum est; et per eamdem traditionem impossibile est apocrypha probari, cum ex ea præcipue discernantur apocrypha a canoniceis.

IV. — « Proprium est hæreticorum abscondere sua dogmata, ad dicere: Apostolos quedam palam omnibus prædicasse, quedam occulte tantum quibusdam tradidisse.

Respondeo, neg. assumptum. Quia multo magis proprium est, aut potius communè pluribus hæreticis, venena sua palam spargere specioso verbi Dei velamine obducta. Absurditas illa mysteriorum turpissimorum inter Gnosticos, Manicheos etc., apud SS. Iren., Tertull., Epiph., August., respective est paucorum. Nihil tale Ariani, Nestoriani, Eutychiani, Monotheliti, Sacramentarii, et alii. Mysteria autem apud Catholicos castissima sunt, et possent omnibus populari, si omnes eorum protinus capaces essent, ut ex SS. Dionys., Chrysost., Basil., etc., supra dictum. Jam pro coronide hujus libri.

§. UNICO.

Discutuntur ea, quæ Gerhardus contra traditionem necessitatem ex Bellarmino collegit.

Plura ex iis coincidunt cum Amesianis jam excusis, uti sunt, quæ Gerhardus affat hisp. 2. th. 37. 38. et 42. 34. 35. 36. 37. etc. Lustremus ergo reliqua. Th. 34. 33. et 43. producit varia loca Bellarmini, quibus ipse argumentatur negative ex solo Scriptura silentio: Hinc infert th. 36. hoc modo Gerhardus; « si in questionibus Theologis negative ex Scripturis argumentari possumus utique Scriptura in rebus fidei sufficienter nos instruit. Sed illud; ergo hoc. Connexio majoris probatur: Quia entymema istud (Hoc non est scriptum; ergo non est credendum) deducitur ex ejusmodi propositione. Nihil est credendum, nisi quod est scriptum. Το γέραφον τοι ἀποτελεῖ, vel omne credendum est etiam scriptum ». Respondeo: Quid mirum est, quod contra hæreticos Scripturarios agens Bellarminus, juxta illorum suppositionem ita argumentetur ad hominem: Hoc N. non legitur; ergo non est credendum? quod etiam idem absolute concludat, quando et nulla Scriptura et nulla traditio oppositum aut diversum affirmat. Certe in locis allegatis pro S. Petri primatu, idem prorsus quod Scriptura, etiam traditio vulgarissima docet.

Th. 39. et 40. ait: « Largiri Bellarmino Lutheranis suffragiem Constantini M. quo dixit: Scripturas plane nos instruere, quid de rebus divinis sentiendum sit. Excipere quidem Bellarmino: Quod Constantinus loquatur de dogmatibus quæ ad naturam divinam pertinent: « Atqui, inquit Gerhardus, eadem est omnium fidei Christianæ dogma. tum hoc in parte ratio: omnia enim vel de

Dei essentia, vel de ejusdem voluntate nos informant; proinde omnia sunt dogmata divina ». Sed hoc est logomachiam ventilare. Nemo unquam Theologorum, modo proprie locutus, dixit se tractare de natura divina, cum de rebus quoque modo ex libro Dei decreto pendentibus et revelatis agit. Verisimum ergo est, de Dei natura nobis constare ex Scripturis juxta traditionem ecclesiasticam intellectus. Quinam autem sint libri canonici, ex ipsis libris canoniceis nullat. nus constare potest; quantumvis hæc quæstio etiam aliquo modo referri possit inter res divinas.

Th. 41. Ex eo quod juxta S. Chrysost. Bellarm. cap. 41 affirmavit: Nullum esse vitium, ad quod sanandum, non inventatur in Scriptura aliquod remedium, hinc infert Gerhardus: « Ergo nullæ sunt traditiones. » Sed quoniam hoc sequitur? « Quia, inquit, haec ratione aqua benedicta, chrisma, extrema unctione, votiva peregrinationes, etc., quæ in Spirituali Scripturae pharmaco-polio non habentur, nullios erunt prestiti in cura vitiorum. Præterea, si nullum est vitium, ad quod sanandum non inventatur in Scripturis aliquod remedium, consequens erit, nullum esse errorem, ad quem refellendum non inventatur aliud telum; cum errorum et vitiorum haec in parte par sit ratio, et Scriptura eo fine tradita sit, ut non solum remedia contra vitia, sed etiam contra errores nobis suppediet, adeoque ad salutem perfecte nos informet ». Respondeo, jam supra contra Amesium ostendi, nec S. Chrysostomi, nec ex eo Bellarmino logui de omnibus remedii omnium vitiorum. 2. Falsum est, extremam unctionem, aquam benedictam etc., non haberit etiam ex S. Scriptura, ut suis locis patebit. 3. Nec S. Chrysostomi nec Bellarmini verba vel sensus de qualibet ignorantia, sed de vitiis voluntariis agunt. Quamquam etiam facile largiri possumus: Scripturam optimæ remedia prescribere pelendæ noxiæ ignorantiae. Qui enim semel admirerit illa docta: *Omnia quæ dixerunt vobis, servate et facite.* Matth. xxii. vers. 3. Qui vos audit, me audit. Luc. x. vers. 16. *Obedite præpositis vestris.* Hebr. xiii. vers. 17. *Tene traditiones quas didicistis,* etc. II Thes. ii. vers. 14, his et similibus pharmaci facile quis sanabitur a pestifero tumore hæresis, ac traditions Ecclesiasticas admettit.

Argumentum Gerhardi th. 44. est pror-

sus puerile, et indigneum relatu, patetque ejus inceptia ex dictis ad th. 33.

Th. 48. Quod Bellarm. cap. 4. pro traditionibus urgat. Multos libros Veter. Test. perisse, opponit Gerhardus th. 49 : « Pleaque argumenta, que probant libros canonicos non interrissi in conflagratione templi et urbis, probare etiam, nullos libros Vet. Test. esse deperditos, ut enim divina Providentia non permisit omnes libros canonicos in Babylonica incendio perire, ita nec permisit quosdam incuria hominum, vel temporum injurya perire. » Respondeo : Vale magna cernitur hic disparitas ; sicut enim possime colligeres : ex eo quod divina providentia non permittat, ut error noxius irrepat in omnes codices sacros, ita nec in aliquos. Ratio : *Quia in omniis foret damnum gravissimum humanitus irreparabile; non sic in aliquibus tantum; ita et in casu relato.*

Th. 50. idem probare conatur ex illo Bellarmino concessio lib. II. de Verbo Dei cap. 2. « Quod Israelicita Ecclesia ante Christi adventum eloquia divina in Scripturis canonicos sibi concedita fideliter custodierit. Atqui ex hac fidei custodia evinci potest, nullos libros canonicos proprie dicto interrissi. » Quod probare conatur ex Salmeron. tom. I. pag. 93. Sed resp : Opinio utraque probabiliter Doctribus Catholicis sustinetur; nec P. Salmeron aliud dicit, quam « sibi probabilius videri, libros perditos numquam fuisse canonicos ». (Unicus sua opinio videtur probabilior.) Facile responderetur pro opposita opinione, distinguendo inter libros canonicos, absolute pro regula credendi necessarios, quales sunt Pentateuchus, Evangelii etc. et alios, quorum non adeo magna est necessitas; cum eadem ad articulum fidei spectantia abunde etiam ex aliis habeantur. Responderi posset : Fidelem illam custodiad potissimum consistere in eo, ut incorrupte servetur textus sacer; et ne per culpabilem negligientiam deperdantur omnia volumina sacra; uti circa ipsum Deuteronomii librum maxime necessarium, fere configurat tempore Josie regis.

Quod ait Gerhardus th. 51. « Si ex eo quod libri quidam sacri sunt deperditi, Scriptura imperfecte probari posset, consequens fore, nec ipsum Bellarminum perfectionem canonis in Rom. Ecclesia probare posse; siquidem ex Myrothecio traditionum

deperditos illos libros restituere nequit ». Respondeo, Gerhardus fucum facit lectori. Bellarminus argumentatur ad hominem, ex Lutheranorum sensu, qui aperte dicunt : Totum canone esse necessarium ad hoc, ut sufficiens doctrina habeatur. Ex horum suppositione optime Bellarminus infert : a 1500. annis, non habuisse non sufficientem doctrinam, si (juxta adversarios) tota sit in Scriptura, haec autem, libris aliquibus perditis, tota non habeatur.

Quae sequuntur usque ad finem secundae disputat, excussa sunt inter Amesianos cavillios. Tantum notetur specialis cavillatione Gerhardi. I. Quod th. 59. et seqq. vel ex crassa ignorantia vel ex malitia supponit Bellarminum dicere, remedium legis naturae pro originali infantium, itemque feminarum et masculorum ante octavum diem decedentium, esse nobis jam in Nov. Test. scitu necessarium; quod nulli Catholicorum in mente venit. Sed tota vis argumenti Bellarminiani haec est : Remedium illud non existat in Scriptura, et tamen necessarium erat ad salutem : ergo habebatur per traditionem.

2. Th. 65. postquam iterasset strophas, ex Bellarm. lib. I. de Verbo Dei cap. 2. jam contra Amesium excusso (quod SS. Scripturis nihil sit notius; nempe inter Christianismus qualitercumque professo) sic tandem finit : Quod si, ergo Scriptura de se ipsa testificanti fidem haberit posse ac debere, negatum ire pergant, stultitiae merito insimilabuntur. Nam si ad id, ut Scriptura habeatur pro libro divino, necessarium est verbum non scriptum, quod de Scriptura hoc ipsum testetur; tum verbo illi non scripta fides habetur, vel propter se, vel propter aliud aliquid verbum non scriptum. Non propter aliud verbum *πιστεων*, quia alias esset processus in infinitum. Remaneat ergo, quod verbo isti *πιστεων* fides habeatur propter seipsum. Jam vero in conc. Trid. sess. 4. statuit : *equaliter esse verbi scripti et non scripti auctoritatem.* Ergo concedere coguntur, si verbo non scripto, quod de canonica et infallibili Scriptura auctoritate, ac maiestate testatur, fides propter seipsum adhibenda; etiam Scriptura, de sua auctoritate, maiestate ac divinitate testificanti, fidem propter seipsum adhiberi posse ac debere; aut admittere coguntur, non esse *equaliter* verbi scripti et non scripti auctoritatem». Resp. 4. Hoc argu-

mentum directe petit *æque* Lutheranos illos, qui in Colloquio Ratisbonensi solemniter pluries fassi sunt : Admittandam esse traditionem de libris canonicos, et fide divina credendum, a Spiritu sancto profectos esse. Resp. 2. juxta ea que supra ex Examene Exam. Conring. retulimus : Ordinarius modus discendi sine periculo erroris, doctrinam fidei integre, est, ut per motiva credibilitatis et signi sufficientia addiscat homo, quenam sit vera Christi Ecclesia, Mater et Magistra fidelium infallibilis, a qua hauriat pari veneratione credenda verba Dei et scripta et non scripta. Utraque credit immediate propter auctoritatem Dei dicentis id sibi per Ecclesiam. Unde evanescent sophistice nebula Gerhardini. Disparitas enim inter verbum scriptum et traditum hie valde luceulentum est : Quod de lege ordinaria libros canonicos a non canonicos, nemo per criteria illa tantopere iactata infallibiliter proprio Marte discernere possit (ut patet vel in Epistola S. Jacobi, que juxta criteria Calvinii est « canonica et Apostolica », sed juxta Lutheri criteria est « Straminea », ac denum juxta Jenenses aliosque juniorum Lutheranos videtur esse « neutra ») per motiva autem evidenter credibilitatis innotescit *πιστεων* Ecclesie magisterium, et consequenter oralis eius traditio divinitus profecta; qua mediante, et canonem, et versionem, et sensum Scripturæ authenticum obtinens.

In th. ult. hujus disp. 2. affingit Gerhardus Bellarmino, quod lib. I. de Bapt. cap. 9. dixerit : « Paedobaptismus evidenter ex Scripturis deduci ». At non dixit : « eo solis ; immo paulo ante indicavit, illum et traditione haberi. Certe ignorare non potuit Gerhardus, Bellarmino in toto opere controversiarum sexcenties dicere, hoc N. probari ex Scriptura, nempe juxta traditionem Ecclesie intellecta.

Quæ in disput. 3. tractat, vix aliud sunt, quam crambæ bisecta. A th. 4. usque ad 35. affert exempla eorum que Bellarm. vocat traditiones, et tamen vel ipse vel alii Catholicæ eadem probant et Scriptura. Utrunque bene fit. Plurima enim habentor ex Scriptura, licet non ita aperte, quia sine traditione Ecclesiastica facile in parvus sensus, a Neo-Evangelicissimi sapientibus detorsequeantur. Pleaque instantie a Gerhardo adducta tam futile et pueriles sunt, ut pigate illis immorari.

Idem th. 33. proponit 14. Controversiam de norma fidei et morum, quam unicam statuit, Scriptaram, atque Bellarminum quandoque sic disserere, ut plane negare videatur Scripturam esse fidei regulam ». Idque probare conatur ex lib. IV. de Verbo Dei cap. 4. §. ex quo etc. cap. 42, resp. ad 2. argum. Et ex lib. III. cap. 9. §. 1. Ex quibus omnibus ita concludit : « Juxta Bellarminum locis citatis, Apostolis et Evangelistis non fuit propositum ex professo tradere Catechismum etc. opus continuum dogmaticum etc. Et Scriptura non potest dicere, quis sit verus sensus etc. Ergo juxta eundem non est fidei regula ». Respondeo : simile est illi quo dicerem : Quinquaginta librorum Digestorum juris collectoribus non fuit propositum ex professo tradere Institutiones Juris methodo scientifica, nec est opus continuum, nec omnis illa legum farago potest dicere, quis sit verus sensus, etc. ergo libri Digestorum non sunt norma partialis iudiciorum. Sicut autem hoc « puerile » entymemæ sibilo meretur Jurisconsultorum, ita illud Gerhardi Theologorum. Unde prorsus otiosa verba coacervat sex istis thesibus, et « pueriles » antilogias. Sequentes quatuor theses adhuc sunt insulsiores; quam vacordem methodum qui vellet imitari, multo facilis ex ipsis SS. Bibliis posset farraginem corrardere apparentium contradictionum, que Calepini Dictionary exsequaret. Th. 43. obiter tangit quest. 15. controversiam de judice controv. ubi ait : « Scripturam esse judicem præcise negat Bellarm. At si concedatur Scripturam esse normam, negari non potest, Scripturam esse judicem controversiarum. Eo enim sensu Scripturam vocamus judicem, quia est vox supremi Spiritus sancti qui in Scripturis, et per Scripturas ad nos loquitur etc. » Denou remittendus est Gerhardus ad sibilos jurisconsultorum, a quibus sine dubio ample excipietur, si corpus juris contendat esse judicem propriæ dictum; immo forte dubitant idem, an sobrios haec scriperint Gerhardus? Nec melioris notæ sunt quæ addit. Certe talia, ut dissolutas scopas, pro argumentis stringentibus adducta, merito ridere queant logicæ tyrones. Mihi equidem imperare nequeo, ut bonas chartas ejusmodi rationacionum quisquiliis impleam. Autem Titus dicere, esse argumenta virilia Theologo digna?

Th. 32. querelit : « An S. Scripturæ au-

ctoritas pendeat ab auctoritate Ecclesiae? » Facilis est conciliatio omnium in speciem contrariorum dictorum, si observetur illa Aristotelis et sancti Thomae usitata distinctio, inter ea quæ sunt notiora natura, et quæ sunt notiora nobis. Item si notes, Ecclesiam

absolute esse sine verbo scripto, Scripturam autem (seclusis continuis miraculis) non posse esse sine traditione ecclesiastica, ut multis ostensum est in prioribus contra Amesium.

VINDICÆ

PRO LIBRO TERTIO

DE CHRISTO

AD CAPUT II.

Liber in hoc libro tertio, Gerhardum (præter methodum alias prefixam) Amesio præponere, ejusque errorem ubiquisticum, quem ridicule etiam Bellarmine imputare satagit, suis in locis discutere.

I. — Format is disp. 4. duplarem hac de re questionem; priorem sic generalerit: « An Christo secundum humanam naturam vi unionis personalis, et exaltationis ad Dei dexteram dona vere divina et infinita, vere ac realiter sint communicata? » Posteriorum vero th. 26. ita: « An inter alia divina idiomata etiam omnipotens assumptæ humanitati Christi sit communicata? » Non solum Bellarminus cum omoibus Catholicis, itemque Calvinistæ, sed etiam ex Lutheranis Helmstadienses, Norimbergenses, et quotquot libro Concordie nomen dare recusarunt, acriter hoc negant, quibus id dogma portentosum et cyclopicum non tam hæresis, quam fatuitas videtur, ut vel maxime hic verum sit illud: Nulla fuditus sine amore, nulla fatuitas sine patrono. Certe D. Calixtus, licet aliquo Lutheranus, aperte pronunciat: « Qui dicit Christum esse secundum humanam naturam suam, vi personalis unionis, omnipotentem, omnipresentem etc, illi est Eutychianus ». Item: « Nec error Papistarum de transsubstantiatione, neque Calvinianorum de reali presentia, tam abominabilis est, quam est Lutherianorum de ubiquitate Christi, qua bonum etc. » Quid hic Titius.

II. — His tamen non obstantibus, Gerhardus ex eo, quod Bellarminus hoc capite factetur, Jacobum Fabrum Stapulensem dogmam ubiquisticum propugnasse, quem securus sit Lutherus etc. infert: « Jam tum in Ecclesia

notam et propugnatam fuisse eam doctrinam, tempore Augustana Confessionis exhibite, et nibilominus Cesarem cum Principibus Romano-Catholicis approbasse articulum 3. in responsione ad illum », Resp. 1. Verum est, monstruosam illam ubiquitatem Parisii enixum esse Stapulensem; sed mox in eum suffocatum fuisse infernalem partum 13. Februario, anno Christi 1626. in Collegio Sorbone; ut ex authentico Instrumento illius Facultatis Theologica dato 29. Januarii, anno 1631. ad illustrissimum et Reverendissimum Episcopum Augustanum, refert P. Laurentius Forerius, in libello anno 1658, evulgato, qui inscribitur: Testificatio Orbis contra Christi Ubiquitatem. Resp. 2. Dixit quidem Caesar, in 3. articulo: « nihil esse, quod offendat », nempe si verba species, prout jacent, que adhuc hodie omnes Catholicæ eatenus approbamus, quatenus in simplici et obvio sensu Catholicam veritatem profitentur. Verum recte notavit in Harmonia Confessionis Andreas Fabricius mox post responsionem Cæsaria et Catholicorum Principum: « Tametsi tertius Articulus, doctrina Catholicæ (si verba species) conformis esse videatur; tamen si quæ monstrant Lutherum et Melanchthonum hic alant, quis proprius expandat, facile deprehensurum impietatem etc. » Similia indicat ibidem Joan. Hofmeisterus. Plus vero hinc non infert, quam quod Ubiquitariani sub verbis ex se nil falsi præse ferentibus, et Catholicum sensum facile admittentibus, venenum suum occultariunt, sicut etiam occultant sub illis Symboli verbis; Sedet ad dexteram Domini Patris. Certe idem, quod nos, sensit in hac parte D. Calixtus, quantumvis et ipse Lutheranus, et Augustana Confessioni, religione Sacramenti adstrictus.

III. — Bellarminus hoc cap. : Lutherani,

inquit, docent, Christi carnem habere attributa Divinitatis; ex quo sequitur, eos vel esse Nestorianos, vel Euthychianos, vel monstrum ex utraque heresi compositum. Si enim dixerint, ea esse communicata « essentialiter », erunt Euthychiani; si « accidentaliter », Nestoriani. Ad hoc ait Gerhardus, « dari tertium, juxta ipsum Bellarm. lib. iii. cap. 8. §. Vera, nempe : personaliter. Quod enim ipse de unione assicit, idem nos dicimus de communicatione, quae ex unione oritur, et naturam unionis sequitur ». Sed Gerhardus videtur nescire quid loquatur. Quid enim est, « communicari personaliter »? an « communicari persone »? Hoc quidem verissimum est, quod personalitati Verbi communicentur attributa identice, adeoque essentialiter, vel vero hie ad rem facit. An quod humanitati communificantur realiter et intrinsecè, ita ut jam vera et realiter et intrinsecè sit alterna, ubique, omnipotens humanitas, non minus ac divinitas? Hoc vero nec essentialiter, nec accidentaliter, sed tantum chimarice illi affligi potest, ut patet ex dictis. An denique quod vi personalis unionis illa attributa intrinsecè communicantur humanitati? Sed hoc quidem verum est, quatenus vere in concreto de se invicem possunt predicari; valde autem falsum et absurdum est, quod realiter, intrinsecè, sive essentialiter, sive accidentally possint communicari, non certe magis, quam ipsa divinitas communicari potest humanitati, et hec illi, ita ut dici queat : Divinitas est humanitas, et vice versa. Anne admittent ipsi hanc similes propositiones? Verbum est humanitas: Humanitas est filia consubstantialis Patri etc. Non reor quidem. At si Verbum immide per physicanum communicationem humanitati non facit hanc filiam Dei consubstantiale, quomodo attributa, que non nisi mediante Verbo communicantur, humanitatem ut sic reddent aeternam, omnisciam etc.?

Ad CAPUT VIII.

Quia Bellarminus hoc cap. statuit: Unione hypostaticam consistere in communicatione subsistentiae Verbi; hinc Gerhardus interfert: « Si ipsa Verbi subsistentia, que est idiomata Filio Dei maxime proprium, utpote per quam intima deitatis unitate a Patre et Spiritu S. distinguuntur, est assumpta humanitati communicata; utique idiomata aliquod

divinum est assumpta humanitati communicatum; sed verum prius; ergo et posterius. 2. Si ipsa communicatio subsistentiae assumpta humanitati fieri potuit, et vere facta est absque naturam confusionem et exequationem, utique etiam reliquorum divinorum attributorum communicatio non statim introduceat naturarum confusionem et exequationem, quod Bellarmius metuit; sed verum prius; ergo et posterius. 3. Si ipsa Verbi subsistentia sive *ὑπόστασις τοῦ Λόγου* est assumpta humanitati communicata, quomodo essentialia attributa *τοῦ Λόγου* non erunt assumpta humanitati communicata? cum hypostasis *τοῦ Λόγου* non sit aliud realiter distinctum ab attributis essentialibus, et natura divina cum *τρόπῳ τύπωσίν* in Filio Dei considerata; alias persona Filii ex duobus realiter distinctis esset composita; sed illud verum, ergo et hoc. Ubi tamen notandum, quod in connexione majoris a communicatione *ὑποστάσεων*, ad communicationem essentialium in hoc mysterio ideo progradientur, quia Scripturam habemus praviam et ducem; proinde non hic nimis humanus λόγος, sed *Spiritus sancti oraculus*. » Libuit aut verbum hic adscribere Gerhardinos discursus, Ubiquitariorum et Quodlibetariorum dignissimos. Triplex major hypothetica, in quibus pendet tota lis, nec leviter probatur, cùmque advertit ipse argumentator, se ubique principium petere, sat habuit dicere: « Se hic non nisi humanus λόγος (quod profecto nimis verum est: nam Arcadiæ pecudes vix aliter ratiocinarentur, si possent ullius discursus esse capacientes) » sed *Spiritus sancti oraculus*; quod nimis falsum est; nisi impia equivocatione, « oracula *Spiritus S.* » dicantur verborum Scriptura cortex, portentosam phantasiam in Ubiquitariorum operi. Mirum est, tam puerili ineptia a summo esse « Summum » Lutheranorum. Theologum, orbi se deridendum expovere? Quid queso hic Titius?

Ad CAPUT IX.

Quia Bellarminus hoc cap. concedit: Ex unione hypostaticae sequi communicationem idiomatum, inde Gerhardus th. 9. et seqq. ait: « recte inferri hypostaticam idiomatum communicationem, frustaque dicere Bellarmimum »: Illam communicationem non esse realem, respectu ipsarum naturarum, ut volunt Lutherani; neque esse plane verbalem,

sunt ut volunt Calvinistæ; sed esse realem respectu hypostaseos utriusque naturæ, non autem respectu ipsarum naturarum. Contra enim, inquit Gerhardus th. 11. « Ex concessa a Bellarmino hypothesi firmiter sic possumus colligere: Cui realiter communicata est divina Verbi subsistentia, illi etiam dona vere divina realiter sunt communicata. Assumptæ humanæ Christi naturæ realiter communicata est divina Verbi subsistentia; Ergo etiam assumpta naturæ dona vere divina realiter sunt communicata ». Sed quis non videt majorem nullum prorsus fuleri nixam, sed velut *ὑπόστασις τοῦ Λόγου* prolatam, indigere vel maxime robusta probatione? quia de hoc ipso precipualis est, nec in sequentibus quidquam nisi phrasium variationem Gerhardus assert.

Ad CAPUT X

Recte in hoc cap. Bellarminus: Ex communicatione, inquit, idiomatum, vera et reali sequitur, duo esse in mundo omnipotentia, immensa, infinita, nempe deitatem et humanitatem. Reponit Gerhardus: « Eodem modo contra communicationem subsistentiae Verbi a Bellarmino concessum aliquis posset argutari: Ex communicatione hypostaseos sequitur, duas esse hypostases in Christo, scilicet deitatis et humanitatis ». Eodem plane recedit argumentum et respons. 3. in §. seq. quod scilicet idiomata illa non essent proprietates sed communitates: retorquet Gerhardus, quod « idem dicendum esset de subsistentia Verbi communicata humanitati ». Verum disparitas est utrobique luculenta inter subsistentiam relativam et attributa absoluta. Nam impossibile est Deum unum intrinsecè creature, quin perficiat formaliter creaturam, non quidem dando illi hanc vel illam denominationem peculiariem, E. G. « Ubicati cognoscuntis etc., » nam si daret unam ex his, daret etiam alias omnes; cum non sit major ratio unius quam alterius; adeoque faceret Deum « per essentialia, hoc est, Ena habens omnes perfectiones ». Nullam ergo talen denominationem dat, quia entitas Dei non est duratio, ubicatio, cognitio etc. alterius, sed sui ipsis; tribuit proinde tantum hunc effectum formalem, qui est « esse unitum intrinsecè Deo infinite perfecto ». Et quia in ratione perfectis substantialis, in actu primo et contingenter communicata, haec perfectio est infinita, ulique non potest augeri; et ideo creatura « sub-

Ad CAPUT XV.

Gerhardus th. 27. ex hoc cap. §. 2. cavillandi occasionem captans: « Utut Bellarminus », inquit, « omnipresentia, quam odiose *Ubiquitatis* nomine traducit, sit adversus, eamdem tamen suis hypothesibus statim. Nam I. concedit, Christum secundum humanam naturam esse ad Dei dextram evectum, et hanc Dei dextram, per potentiam et dominium super omnia definit. En ergo disertam Bellarmini confessionem, per dex-

tram Dei, ad quam Christus sedet, intelligi debere gloriam, potentiam, et majestatem divinam. Item Christum secundum eam naturam, iuxta quam sedet ad Dei dextram, pari potentia et honore regnare et judicare omnia cum ipso Patre. Quid ergo restat, nisi ut firmiter hoc modo concludamus. Secundum quam naturam Christus sedet ad Dei dextram, secundum eam pari potentia et honore cum Patre regnat, ac proinde non absens, sed praesens in celo ac terra dominatur; atque Christus secundum humanam naturam sedet ad Dei dextram; ergo. Vidi Bellarmius nexus et nervum argumentum hujus esse *debetur*. Nihil tamen minus responderemus et eluctari conatur dicendo: Datam esse humanitati istam sessionem non ipsi in se, sed in supposito. Miserum profecto effugium, cui jam ante viam praeculsumus §. 11. Concedit Bellarm. lib. iii. de Christo cap. 8. g. His igitur: Unionem hypotheticam consistere in communicatione subsistentie Verbi: Quia ergo per unionem ipsa Filii hypostasis facta est etiam carnis hypostasis, ideo etiam per illam ipsam hypostasem humanam Christi nature factam communicationem, eamdemque secutam humanam Christi nature ad dextram Patris exaltationem, caro illius sessionis ad dextram Dei vere et realiter particeps est facta. » Resp. *Imaginarius* Gerhardi de Bellarmio constriktio triumphus facile dissipatur ex dictis. Vim utique habetur hic Lutheranus Achilles, si hypostasis Verbi communicaretur identice humanitati, sicut Verbo communicatur per unionem physicam; quia vero prius non factum est, ideo caro seu humanitas ipsa in se realiter et intrinsecus non recepit in se omnipotentiam, et reliqua attributa increata. Nec melius th. 33. refellit similitudinem inter humanitatem Christi et purpuream regis: Eisi enim non in omnibus similitudo hec valeat (ut ipse Bellarm. cap. 7. recte ait) tamen apte rem explicat, de qua hic disputatur. Similitudines unionis hypotheticae cum unione corporis et anime, cum fervo ignito, utcumque unionem personalem declarant, inquit Bellarmius. Gerhardus vero th. 37. 38. 39. omnino modum paritatem etiam in maxime dissimilibus exinde male inferat.

Th. 42. Gerhardus vult notari ex art. 3. Confessionis Augustanae: « Quod sessio Christi ad dextram Patris *debetur*; per dominum in omnes creaturas declaretur, et quod eadem sessio ad dextram Patris, Christo

secundum humanam naturam contigis ibidem asseratur. Ex quo », inquit Gerhardus, « nascitur immotum hoc argumentum: secundum quam naturam Christus ad dextram Patris est collocatus, ac per eamdem collocationem dominum in omoes creaturas accipit, secundum eamdem est etiam omnipotens. Ratio connexionis est, quia ut dextera illa Patris, ad quam Christus est evectus, divina est et infinita, nulli loco inclusa, a nullo loco exclusa: ita quoque Dominum, quod Christus per collocationem ad illam dextram accipit, est divinum atque infinitum, nulli loco inclusum, a nullo loco exclusum, proinde non est dominum absentis, sed presentis; cum Christus non regnet more hujus seculi, sed per modum dextrae Dei, nec vicaria aliorum opera in regimine absens utatur, sed creaturis omnibus praesentissimus, modo divino et incomprehensibili dominum suum exercat. Jam vero Christus secundum humanam naturam est ad dextram Dei collocatus, ac per eamdem collocationem accipit dominum in omnes creaturas. Dicitur enim in August. Confess. art. 3. Ideo ascendisse ad celos, ut sedeat ad Dei dextram, et perpetuo regnet ac dominetur omnibus creaturis. Ex quo inferimus: Secundum quam naturam Christus ad celos adscendit, secundum eamdem etiam ad dextram Dei consedit; atque Christus secundum humanam naturam ad celos ascendit, ut constat; ergo etiam secundum humanam naturam est omnipotens. » Respondeo: major principialis syllogismi non modo non est firma, ut possit conferre vires ad immotum argumentum, sed est plane flabilis, immo satis aperte falsa. Nec eam confirmat ratio connexionis allata. Nam etsi dextera Dei sit infinita, immensa etc., non propterea dominum creatum, humanam Christi nature collatum, etiam est in se infinitum, immensem, increatum etc. Sicut enim creatura nec per absolutam Dei potentiam omnipotentes divinae capax fieri potest (cum saltem seipsum producere, aut in nihilum redigere non valeat), ita nec omnipotentes nec absoluta aternitatis capax fieri potest. Quod autem fugitur gubernacioni Christi ut hominis necessaria omnipresentia localis, plane ineptum est. Quidam enim existens in uno celorum loco, possit cognoscere et decernere de omnibus, que sunt bene vel male in celo, in terra, et infra terram? Resp. 2. Tota fere hallucinatio contigit Ubiquitis in hac materia, quod 1. non disser-

nunt Dominum creatum ab increato: illud datum est humanitati; posterius vero nec quidem per absolutam potentiam alteri conferriri potest. 2. Quod putent: « Sedere ad dextram Patris, » nihil aliud formaliter esse, quam esse consubstantialis excellentiae, ad-eoque esse intrinsecum et subjective Deum, etiam quodam humanam humanam; quod prorsus chimericum esse patet ex dictis. Resp. 3. Quam ambigua sint verba articuli 3. August. Confess. jam supra indicatum est in not. ad cap. 1. Resp. 4. Posterior syllogismus non vacat utrum quarti termini. Nam in conclusione ponitur « omnipotens », quod in neutra praemissarum appetit. Porro si diccas: « Omnipresentem esse, et ad dextram Dei coisendere », esset unum et idem, resp. hoc ipsum vel maxime est in questione, et a nobis censetur indubie haereticum et absurdum. Tantum ergo abest, ut Gerhardi argumenta sint immota, ut potius deprehendaatur pleraque propositiones vel aperte false, vel sallente ambiguae et fallaces. Immo tantum quanta est capax, videlicet per unum physicam, quia sine dubio est minor communicatio quam identitas. Quoad dona verae creatae, ut sunt lumen glorie, gratia sanctificans, etc. ea communicata sunt anima Christi in tanta intensione, ut moraliter infinita censeri debeant: immo si infinitum categoriacum creatum esset possibile, indubie haec dona creata infinite intensionis in anima Christi admittenda essent. Sed ex his omnibus nihil inferatur de reali communicatione divinarum proprietatum in natura humana, utpote quae simpliciter chimera est. Unde etiam ruat.

II. — Ilatio Gerhardi, qua th. 14. ex eo, quod Bellarm. lib. iv. de Christo cap. 4. §. 1. dixit (Non esse credibile, quod Verbum personaliter factum sit homo, et non simul edatur in ipsa Incarnatione in illam humanitatem omnia dona, quorum capax erat) assumit: « Atqui si capax fuit infinita Verbi subsistentia (quod concedit Bellarmius) utique etiam capax erat aliorum idiomaticum et donorum ». Negatur plane sequela et paritas. Disparitatem inter ista multiplicem assignare solent scholastici in 3. part. S. Thom. quas hic omitti.

IV. — Ex plenitudine scientiae quam Bellarm. lib. iv. cap. 4. §. At Catholicorum tribuit anime Christi, infert Gerhardus th. 19. repletum esse scientia tanta, ut nihil postea discas, quod ante nescieris, nosse

omnia, et omnes thesauros sapientiae et scientie Dei in se reconditos habere, est esse omniscium; sed juxta Bellarm. ut homina tanta scientia ab ipsa Incarnatione pollebat; ergo Christus ut homo fuit omniscius.» Respondet: Major est nimis falsa. Etsi enim Christi anima cognoverit omnia quæ cognoscit Deus scientia visionis (ut cum sancto Thoma docent multi; non paucis tamen id etiam negantibus), tamen non ideo cognovisset omnia possibilia, omnia Dei decreta conditionata, et alia complura, quae ad comprehensivam et divinam notitiam requiruntur.

V. — Th. 46 ex hypothesi Bellarm. ex lib. II. de Eucharistia a cap. I. ad 9. de reali praesentia corporis Christi in S. Eucharistia simul et semel in pluribus locis administrata, sic arguit Gerhardus: «Si in locis omnibus, ubi Eucharistia celebratur, corpus Christi vere et realiter præsens est, nec tamen vel extenditur, vel multiplicatur, vel substantia ejus destruitur etc., utique etiam vi unionis personalis, et sessionis ad dextram Dei in omoibus locis, citra expansionem, multiplications etc., præsens esse potest. Sed verum prius; ergo. » Resp. Major hypothetica caret glutine, adeoque sine impulsu alieno corrupt. Posse divinitus unum idemque corpus (sive per actionem reproductivam, sive adductivam) ponit in plurimis locis, infra tom. 3. ex Catholicorum sensu constabit: ubiquitatem divinam humanitatii intrinsecæ et subjective communicari est chimericum, ut patet ex dictis. Difficultates, quas post Hunnum Th. 47. contra replicationes corporis Christi exaggerat Gerhardus, facili expedunt Catholici in Tract. de Eucharist. Videatur hic P. Gretserus tom. 2. pag. 169.

nec tantæ sunt, ut ad portentosam ubiquitatem, totius mysterii devastatricem, velut ad asylum confugere oporteat. An denique in immensum replicari queat corpus sive Christi, sive quodcumque aliud? salva fide et charitate disceptatur in scholis. Mihi multo probabilior est negativa. Et quamvis affirmaretur, nihil tamen hinc præsidii Ubiquitatem; cum haec singulatur a suis patronis esse attributum divinum; illa autem replicatio immensa non item. A fortiori hinc patet, argumentum quintum et ultimum (quod Gerhardus accersit a spiritibus sanctis Patrum defunctorum, itemque ab Angelis), quos cum S. Basilio dicit Bellarm. lib. I. de Beatit. Sanct. cap. 20. omnia ubique videre; Gerhardus vero hinc, licet perquam inepte, infert: ideo etiam ubique esse presentes, etc.), esse multo debilius. Nil hic videlicet nisi scopula dissoluta.

VI. — Proponit Gerhardus th. 32. tertiam controversiam, prorsus impertinentem, an Christo homini competit cultus latræ; etatque prima Bellarm. lib. II. de Beat. Sanct. cap. 12. ubi assertat: Christi humani non latrati, sed *υπερθεολογικού* competere. Sed notetur fraus Gerhardi. Bellarminus loco cit. expresse loquitur de humanitate Christi a Verbo præcisa: Et de hac est controversia mere scholastica; plurimi acriter negantibus, ei competere cultum latræ: quos citat et sequitur Vasquez; et vicissim non paucioribus forte, affirmantibus, cum Suarezio in 3. par. Sed ad fidei controversias hoc penitus non spectat. Nam quod aliquo homo Christus latræ coli debeat et cum Verbo coadatori, est apud omnes Catholicos extra omnem controversiam.

VINDICÆ

PRO LIBRO QUARTO

DE CHRISTO

Ad CAPUT II.

Tandem silentium abrupmit Amesius. Factet autem, in tribus prioribus de Christo libris nihil occurrere impugnandum, nisi quod Bellarm. lib. II. cap. 19. erroreret eorum, qui dicunt Christum esse Deum a seipso, novam haeresim vocet, a qua quidem ipse Calvinum pronuntiat quad rem esse immunem, sed tamen quod modum loquendi sine dubio errasse, et dedisse occasionem, ut de illo scriberentur, que scripta sunt a Catholicis. Ab hac criminatione conatur magistrum suum liberare Amesius, productis Calvini testimoniis. Sed cum nihilominus dissimulet alteram accusationem, quam mox Bellarm. subjungit: Calvinum in epistol. ad Polonus, et in lib. contra Gentilem, non tantum passim asserere, Christum esse *ἀνθρώπον*, sed etiam asserere: impropriæ et dure esse dictum in Symbolo Patrum: Deum de Deo, «lumen de lumine». Intolerabilē hanc Calvini arrogantiā, quia Nicenes Patres notare non erubuit, suavit dissimulat Amesius; et recta progeditur ad lib. IV. ubi primo ait: «Occurrere questionem, non maxime necessariam, de scientia anime Christi breviter expediendam»: scilicet

An Christi anima ita repleta fuerit scientia ab ipsa sua creatione, ut nullo modo in scientia proficeret? Pontifici affirmant, nos negamus, ait Amesius.

Catholicam sententiam Bellarm. probat. I. Isa. XI. vers. 2. *Egredietur virga de radice Jesse — et requiescat super eum Spiritus Domini*, etc. Idemque indicatur omnibus illis locis, quibus Christus dicitur unctus a Deo, Spiritu S. ut Psalm. XLIV. vers. 8. Isa. LXI. vers. 1. Actor. IV. vers. 27. et x. vers. 38. Ubi necessario intelligenda est hæc unicō facta in ipsa conceptione; tum quia eam conjungit Isaías cum ipsa Incarnatione; tum quia alias Angelus non dixisset Luc. II. vers. 11. *Natus est vobis hodie Salvator*

TOM. VII.

mundi, qui est Christus Dominus, hoc est uictus; tum quia Joan. I. vers. 14. *Verbum caro factum est, plenum gratiae et veritatis*; tum quia, ut S. August. lib. XV. de Trinit. cap. 26. ait: absurdissimum esset dicere, Christum anno 30. accepisse Spiritum S. cum ejus Precursor accepiteret in utero Matris sue. Amesius non negat, uictum hanc in instanti Incarnationis factam: «Sed, inquit, siue divina natura in ipso occultabat aliquo modo suam Majestatem in humiliacione Christi, ne exerceret illam dignitatem, quæ postea apparuit in exaltatione: sic cohibebatur etiam spiritus ille sapientiae, ne statim in perfectione, sed paulatin proportione status Christi exerceretur». Resp.: Disparitas magna est inter utrumque. Occultatio enim illa seruiebat tantum ad apparentiam exteriā, et quantum ad mysticam Redemptions, per corpus visible et passible peragendum, utile erat, ad quod uili prorsus conferebat interior omnibus ignotus scientie defectus.

Ad CAPUT III.

II. — Bellarm. Christus accepit gratiam sine mensura, Joan. I. vers. 46. Ephes. IV. vers. 7. Joan. ult. vers. 47. Coloss. II. vers. 3. Respondet Amesius ex Medina in S. Thom. par. 3. q̄uest. 7. art. 12. «In Christo esse gratiam infinitam; sed scientiam creatam esse finitam». At Bellarminus nec dixit, scientiam Christi esse infinitam; nec illis locis citatis hoc voluit probare; sed tantum, quod non potuerit proficere, eo quod accepit sine mensura, alii autem de plenitudine ejus accipiunt cum mensura. Itaque nil hic ad rem facit tota thesis 4. Amesii.

Ad probationem e testimonio SS. Patrum hoc cap. aliquid respondet Amesius 1. «Fatetur Medina in th. part. 3. q̄uest. 10. art. 2. Ambrosium, Dionysium Carthus., Ephiphanius, Euthymium, et Bedam alter docuisse». At in tota quest. 10. (et ut puto, etiam in toto illo opere) Medina quatuor